

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 48 K. Letno 576 K.
Inozemstvo:
Mesečno 68 K. Letno 816 K.
Oglasi: enostopna mm vrsta za
enkrat 280 K, večkrat popust.

JUGOSLAV

Plačano do:
Licejalna knjižnica

Uredništvo:
Vojkova ulica 1A, Telefon 890
Uprava:
Pavšalni franko, g. 8. Telefon 44.
Ljubljana.
Opisi se ne vračajo.
Ijem je priložiti znak
za odgovor.

Pričetek debate o poslovniku skupščine.

Beograd, 27. febr. (Izv.) Današnje sejo narodne skupščine odpravi predsednik dr. Ribar ob petih popoldne. Po formalnostih se čita poročilo zakonodajnega odbora o reviziji koncesij, ki so bile podeljene delniški družbi v Ohridu za eksploatacijo ribolova. Poročilo bo stavljeno na dnevni red, čim bo dostavljeno. Nato zahteva minister za pravosodje izročitev poslanca Stjepana Radića sodišču zaradi prestopa po § 92, oz. 103 kaz. zak. Ker je nastopilo objektivno zastaranje kazni, pravi pravosodni minister, da odstopa od zahteve po izročitvi poslanca Josipa Klekja, Vladimirja Pušenjaka in Ivana Majana. Te zadeve se odstopijo imunitetnemu odboru. — Nato interpellira poslanec Janez Brodar in tovariši vojnega ministra zaradi nekorektnega postopanja proti vojakom. Interpelacija se odstopi vojnemu ministru. — Nato se zbornica bavi z raznimi akti in z resolucijo demokratske stranke v Mariboru glede povziranja izvoznih tarifov za življenjske potrebščine ter z resolucijo ročnih delavcev v Ljubljani glede draginje življenjskih potrebščin. — Narodna skupščina preide na dnevni red: debata o poročilu odbora za poslovniki Čita se to poročilo referenta in oddvojno mišljenje zemljoradniškega, jugoslovenskega in demokratskega kluba. Pri načelni debati o načrtu poslovnika utemeljuje poročevalec dr. Perić nekatere določbe načrta. Ugotavlja, da se je dosegla popolna soglasnost med vlado in opozicijo glede novega poslovnika, kar se tiče najvažnejših in najtežjih vprašanj. Govornik naglašja, da so se v poslovniku vstavile razne nove določbe. Tako npr. se ustanovi mesta začasnega predsednika, ki bo imel posle narodne skupščine, dokler se likvidacijski odbor ne poda svojega poročila. To se je storilo zaradi tega, ker najstarejši poslanec ne more vedno uspešno voditi poslovnika narodne skupščine. Novi poslovniki predvideva samo dva podpredsednika in štiri tajnike. Poročevalec misli, da to število predsedništvaja narodne skupščine popolnoma zadostuje. Volitve v posamezne odbore se vršijo na podlagi proporcionalnega sistema. Novi poslovniki določa nadalje: Ako prenehajo biti poslanci, ki so postali ministri, člani zakonodajnega odbora, se kasneje zopet vračajo v zakonodajni odbor kot njegovi člani Na seje zakonodajnega odbora imajo pristop tudi novinarji. Kar se tiče dolgotrajnih govorov, določa novi poslovniki, da smejo trajati načelni govori predstavnikov posameznih klubov največ poluradne ure, govori ostalih poslancev pa kvečjemu eno uro. V podobnih debatah smejo poslanci govoriti v imenu skupin največ eno uro, drugi poslanci pa po pol ure. Na predlog 40 poslancev se more debata zaključiti. Tu se je napravila opozicija koncesij v tem oziru, da se sme debata zaključiti samo tedaj, ako sta govorila po dva poslanka v imenu skupine. Poleg tega je storižen še nekaj koncesij manjšim parlamentarnim skupinam. Po poglavju VII o interpellacijah ni več nobene opozicije dvojnega mišljenja. Tu se vladne skupine in opozicija strinjajo. Poslanci imajo pravico, da po odgovorih ministrov tekom šestih minut na kratko izjavijo ali se zadovoljujejo z odgovorom ali ne. Ministri morajo najkasneje v dveh mesecih odgovoriti na interpellacijo. Ako minister na določeni dan ne

pride v skupščino, se interpelacija preloži na prvo mesto na dnevnem redu za vsako bodočo sejo, določeno za interpelacije. S tem se je omogočilo, da ministri morajo odgovoriti na interpelacije. Ako interpelant slučajno oboli ali iz drugega vzroka ne pride v zbornico, sme pooblastiti drugega poslanca, da prevzame njegovo interpelacijo, ki jo zastopa za njegove odsotnosti. Glede prozivke se določa, ako bi pri številu glasov prišlo v dvom, ali je dosežen kvorum, se more odrediti prozivka, ako to zahteva en poslanec in ako mu pomaga deset tovarišev. To se sme zgoditi le enkrat v vsaki seji. Ako se poslanci pri prozivki odstranijo iz dvorane, potem se smatrajo, da glasujejo proti. Poslovniki se lahko izpremenijo z resolucijo; vsak poslanec more v tem slučaju staviti pismen predlog, da se gotove določbe izpremenijo. Narodna skupščina razpravlja potem o predlogu. — Besedo povzame poslanec Josip Gostinčar (Jugoslovanski klub) in pravi, da želi njegova stranka, da se narodna skupščina docela izpopolni in da pridejo vanjo tudi oni poslanci, ki so bili dosedaj odsotni. Zato predlaga, da se člen 9, ki govori o prisegi poslancev, izpremeni v tem smislu, da prisežejo poslanci samo na zvestobo ustavi in da bodo v izvrševanju svojih poslanskih dolžnosti delovali za dobrobit naroda. Nadalje predlaga, da se osnuje odbor za zunanje stvari, da bo mogel parlament kontrolirati zunanjo politiko. Pravi, da interpelacije ne zadostujejo, da bi parlament imel zadostni vpliv na našo vojsko. Zaradi tega zahteva v imenu svojega kluba, da se ustanovi v narodni skupščini poseben odbor za vojaške zadeve. — Besedo povzame nato poslanec dr. Ante Trumbić, ki veli, da doznava iz poročila, v katerem se nahaja oddvojeno mišljenje poslanca Kristana, da je vlada izdelala načrt novega poslovnika. Odboru ga je predložila kot svoj predlog. Govornik poudarja, da se v nekaterih točkah ta predlog ne krije z mišljenjem večine.

Tako se je dogodilo, da so v poslovniku prišle nekatere zelo važne nove določbe, ki se tičejo obstanka in zaupnice vladi. Vstavile so se določbe, ki niso izraz večine odbora, ampak samo izraz volje vlade. Iz vsega tega sklepa, da je ta novi poslovniki predlog vlade, in ne večine odbora. Poslovniki ima namen, da zaščiti svobodo delovanja narodne skupščine in svobodo govora vsakemu poslancu. Obžaluje, da se poslovniki ozira le na posamezne skupine in stranke v parlamentu, ne pa na poedine poslance. Načelo proporcije ni v skladu s tem predlogom. Propore pride do veljave pri volitvah v odbore ali pri debatah. Nadalje ima novi poslovniki tendenco, da omeji v ustavi zajamčeno pravico narodne skupščine do budžetiranja, kar omejuje pravico govora in določa, da se mora debata o državnem proračunu končati v dveh mesecih. Dr. Trumbić izjavlja končno, da bo glasoval proti novemu poslovniku. — Na njegove besede odgovarja minister Marko Trifković. — Seja traja dalje.

KRALJEV POVRATEK V BEGRAD.

Beograd, 27. febr. (Izv.) Kralj Aleksander se je s spremljivom včeraj popoldne povrnil iz Bukarešte v Beograd.

Ljubljanska porota.

Morilec Jalen pred sodnim stolom. Jalen obsojen na smrt.

Včeraj popoldne ob 9. uri se je po predsedstvom dvornega svetnika dr. O. Papeža otvorilo prvo letošnje porotno zasedanje. Prvi je prišel na vrsto 58letni, v hilepcah na Gorenjskem rojeni krolaj in gostinčar Anton Jalen, ki je dne 7. novembra lanskega leta na Poljanski cesti v gostilni pri Jurju zaklal hišnega gospodarja, rač. svetn. Avgušina Zajca. Obtožnica opisuje zelo obširno vse okolnosti, ki so vplivale, da je Jalen postal morilec. Obtožnica navaja več dogodbe predživetja morilčevega, izmed katerih navajamo nekaj zanimivejših. Jalen je sli kmetijskih staršev, ki se je v svoji mladosti izučil krolajski obrti. Kot pomočnik je potem delal v večih krolajih. Ko je bil 26 let star je prišel v Ljubljano, nastanil se kot krolajski mojster in se oženil z Marijo Javornik. Krolajsko delavnico je imel na Poljanski cesti in tedaj je začel zahajati v gostilno v Zajčevi hiši, kjer se je seznanil s tamošnjim natakarjem Dežmanovo, katero je potem, ko je bil vdovec, čezel za ženo. Takrat je bil star 30 let, Dežmanova pa 49 let. Dežmanova je bila po materi teta umorjenega Avgušina Zajca. Ta zakon je trajal 22 let. Leta 1900 je na Jalen krolajski obrti opustil in je prevzel gostilno pri Benčurju na Zaloški cesti, kjer je ostal celih 10 let. Nato je pa

prevzel Jurjevo gostilno v Zajčevi hiši na Poljanski cesti. Med gospodarjem in gostinčarjem so kmalu začela se pojavljati nasprotstva ki so izhajala tudi iz nasprotstev političnega mišljenja med obema. To nasprotstvo se je pa še poostilo, ko je Jalen pripravil Zajčovo sestro v blagoslovljeni stan.

A. Zajec je že 1. 1918 odpovedal Jalenu gostilno in stanovanje. Izrazil se je, da bi se Jalen zelo rad odkljudil, ker je ta zelo nadležen človek. Takrat je kupil Jalen v Siskli hišo, pa jo kmalu nato zopet prodal, baje zato, ker mu stanovanjski urad ni dovolil stanovanja v lastni hiši. Zato je bil pri razmerah ostati še nadalje v hiši Avg. Zajca. Razmere med njima so postajale vedno bolj napete, zlasti se, ker je Zajc zahteval od Jalena vedno višjo najemnino. Meseca avgusta je Zajc povabil Jalenu najemnino od 1200 kron na 2600 kron, toda to svoto je potem stanovanjski urad na prižbožo Jalena znižal na 2000 kron. Dne 4. novembra ja Zajc poslal po svoji služilni Jalenu pismo, v katerem pravi, da mu ho najemnino zopet povisati. Takoj drugi dan je potem poslal Zajc Jalenu zopet novo pismo, katero je Jalen v silni jezi neoprečeno raztrgal. Že dne 7. novembra je Jalen dobil ponovno pismo. Naslov na kuverti ki je nosila napis: »Vzajemno podporno društvo v Ljubljani«. Ker Jalen ni vedel, da je to pismo od Zajca, ga je odprl in bral, da mu je Zajc povisati najemnino od 2400 na 6000 kron, zahteva pa poleg tega doplačila 294 dinarjev in 85 para še za nazaj. To je Ja-

STRAHOVIT POŽAR V MARIBORU.

V nedeljo popoldne okrog dveh je izbruhnil v velikem kompleksu parnega mlina tvrdke Franz in sinovi iz doslej še neznanih vzrokov požar, ki se je z izredno naglico razširil na celo približno 50 m dolgo trinadstropno poslopje. Mestna požarna bramba, ki je takoj prihitela na lice mesta, je nemudoma začela z gasilno akcijo, vendar pa se je izkazalo, da je ves trud brezuspešen, ker je ogenj medtem zavzel vedno večji obseg. V kratkem je bilo celo poslopje podobno ognjenemu morju. Povsod, iz vseh okenj in skozi streho so proti nebu svigali velikanski zublji. Prišlele so tudi požarne brambe iz okolice, ki so se z veliko in izredno požrtvovalnostjo udeleževale gašenja. Ogenj je popolnoma uničil mlin in dozdano tvornico testetin. Vsled nevarnosti, da se požar ne razširi tudi na par korakov od kraja nesreče oddaljeno skladišče moke, kjer so bile velike zaloge, so se morale požarne brambe omejiti na to, da zajezijo ogenj. To se je tudi posrečilo. Vsled ognja se je streha udrla in padla na strojno, ki se nahaja na dvorišču poslopja. Obstojala je nevarnost za stroje, ki so bili deloma šele pred 14 dnevi postavljeni. Vendar pa je bilo mogoče preprečiti tukaj večjo škodo in so ostali stroji skoraj nepoškodovani. V nevarnosti je bila tudi kotlarna, pa se je po trudopolnem naporu posrečilo na tem kopcju ogenj udušiti. Goreči ogorki, ki jih je vročina bruhala v zrak, so leteli nad en kilometer daleč naokrog. Velika nevarnost je bila tudi za železnico in tamkaj se nahajajoče skladišče, ker je goreči mlin oddaljen od kolodv. le par sto korakov. V enem teh železniških skladišč se je nahajalo 7 cistern petroleja in dve cisterne benzina; železničarji pa so pravčasno spravili te vagonce z nevarno vsebino na varno. Goreči pepel, ki je padal na železniški tir, je zanetil en vagon z zabojji, ki so ga pa hitro spravili na stranski tir; vagon pa je kljub hitri intervenciji vseeno zgorel z vsem tovorom. Materijalna škoda, ki je nastala vsled požara v mlinu, se začne šele ne da preccniti. V mlinu se je nahajalo okrog 20 vagonov moke. Škoda se ceni na kakih 80 do 100 milijonov kron, je pa le deloma pokrita z zavarovalnino. V mlinu je bilo zaposlenih okrog 150 delavcev in nad 20 uradnikov, ki so vsled požara prišli v veliko bedo. O vzrokih požara se domneva marsikaj, zlasti z ozirom na to, da je dan poprej delavstvo naprosilo lastnika mlina za povišanje plače, pa mu je bila prošnja odbita. Strahovitemu prizoru, ki ga je nudil ta velikanski požar, je privabil veliko množico gledalcev z vseh krajev od daleč in blizu.

GLAD V RUSIJI.

Moskva, 27. febr. (Izv.) V okrožju Bozuluk, samarska gubernija, je do 10. febr. umrlo od lakote 17.000 ljudi. Od gladi je zbolelo nad 18.000 oseb. Moskva, 27. febr. (Izv.) V Novorosijsk je priplul ameriški parnik s 17.000 tonami posetve za gladujoča oženila.

LIKVIDACIJA AVSTRO-OGRSKE BANKE SE BLIŽA SVOJEMU KONCU.

Beograd, 27. febr. (Izv.) Kakor vse kaže, se bodo pogajanja o likvidaciji Avstro-ogrske banke zaključila še letos. V teku so pogajanja, da se zlato, ki ga je zaplenila antanta in ki se začeta vojne nahajalo v Parizu in Londonu, razdeli med interesirane države.

Ruska lakota.

Dan na dan se objavljajo poročila o ruski lakoti. Dobila je takorekoč že stalno rupriko v dnevnem časopisju, ki prinaša vesti, grozotne in pretresujoče, da jim človek težko verjame. Kdo ne bi podvomil, kadar bere o zavzivanju človeškega mesa, o primerih, da ljudje pojedjo mrlice ... in še sto enakih groznih vzgledov, kam je pretirala ljudi lakotna katastrofa. Neverjeno je vse to nam, ki se sicer tudi mučimo s svojo revno lundirano eksistenco, pa se vendarle, recimo vsaj enkrat na dan za silo najemo. Ako ne bi moške, kakor je Nansen, potrdili s svojimi besedami, na podlagi lastnega opazovanja in celo fotografiranja, bi še vedno dvomili, kje naj postavimo mejo med plotom fantazije in resnice.

Zdaj pa se te grozotne vesti stalno ponavljajo. Vsebinska jim je skoro nespremenljivo vedno ista, in kar je pri stvari najhujše, navadili smo se nanje. Zdaj jih beremo, kakor n. pr. poročila o kugi v Indiji, o pripravah za razne svetovne konference, itd.; bralec zmaže z glavo in preskoči hitro na prihodnjo notico.

Tam pa stoji mož s statistiko v roki in računa, koliko milijonov ljudi je še obsojeno na gladno smrt brezpogojno, koliko pogojno, to je v okolnostih, da je pomoč še mogoča in koliko se jih nahaja v manjši nevarnosti. Koliko od tega odraslih, koliko otrok, koliko po raznih gubernijah. In vsi računi gredo na milijone, ki so postali števna enota za gladujočo Rusijo.

Zadnjič je Nansen imenoval število denarja, ki je potrebno, da se reši en človek gladovne smrti; imenoval je nizko vsoto, če se ne motimo nekaj nad 50 frankov. Če je to točno, tedaj je treba pravzaprav malo žrtve, da se pomore Rusiji. Da je storila Evropa v tem oziru premalo, je gotovo, toda tudi sovjetska vlada bi mogla več živovati v svrhu rešitve pred milijonskimi izumiranjem.

Sedaj nastopa pomlad in z njo najkožljivše poglavje v borbi zoper lakoto. Ako nam nebo nakloni boljše letino, tedaj bi bilo s poletjem najhujšega konca. Toda — in ravno v tem tiči bistvo stvari, — ali se bodo obdelale njive in posejale seme v zadostni meri. Ali razpolaga sovjetska vlada v nesrečnih gubernijah z zadostnim aparatom, da ne bo sestradano ljudstvo pojedlo žita, poslanega za setev. Kajti drugo leto lakote bi povzročilo še mnogo grozovitejša posledice, nego prvo.

Vsekakor ima ruski narod pred seboj še težko, morda najtežjo pot. Koliko žrtve ga bo veljala, kdo ve! Ali se bo Evropa zavedla svoje dolžnosti?

Odločna zahteva po evakuaciji tretje cone.

Sušak, 27. febr. (Izv.) Skupni odbor vladnega poverjenika za mesto Sušak in mestnega zastopništva je skupaj s predsednikom jugoslovanske reške stranke najenergičnejše zahteval, da se vprašanje evakuacije tretje cone v Dalmaciji reši v smislu rappaške pogodbe in protistira proti vsaki drugi rešitvi tega vprašanja, zlasti pa proti konsor-

ciju za baroško luko, o katerem se širijo glasovi ne samo v jugoslovenskih, ampak tudi v inozemskih listih, zlasti v italijanskih. O tem vprašanju se piše, kakor o gotovem dejstvu. Izvedba rappaškega dogovora je minimum naših zahtev. Vsaka druga rešitev se smatra za atentat na gospodarske in narodne interese vse Jugoslavije.

TURCIJA STAVI MIROVNE POGOJE ANTANTI.

Atene, 26. febr. (Izv.) Angorska vlada je sporočila zaveznikom sledeče zahteve:

1. Carigrad morajo zapustiti vse evropske okupacijske čete in mesto dobi isti značaj, kakor pred vojno;
 2. privilegiji Evropejcev so na Turškem ozemlju odpravljani;
 3. izključuje se kakršnakoli tuja intervencija v armenskem vprašanju;
 4. antanta prizna vse pogodbe, ki jih je sklenila angorska vlada;
 5. popolna vojaška, finančna in gospodarska neodvisnost Turčije;
 6. Turčiji se v celoti vrne Smirna in vse ozemlje, ki je zasedeno po Grkih;
 7. Turčiji se vrne vzhodna Tracija, ki dobi avtonomijo;
 8. Turčija ima pravico vzdrževati armado in mornarico v svrhu obrambe proti eventualni invaziji;
- Razen tega zahteva angorska vlada, naj se vprašanje Dardanel uredi sporazumno med Rusijo in Turčijo in Grška naj plača Turčiji vojno odškodnino.

Borzna poročila.

Zagreb, 27. januarja. Devize: Berlin 149—151, Milan 1685—1710, London (izplačilo) 1455—1465, (ček) 1445—1452, New-york (kabel) 329—0, (ček) 325—326, Pariz 2950—2960, Praga 582—585, Svica 6400—6450, Dunaj 5.25—5.30, Budimpešta 47.50—48, Valute: Ameriški dolarji 320—324.50, carski rublji 27—30, češkoslovaške krone 575—585, napoleondori 1180—1190, rumunski lei 240—245.

Curli, 27. februarja. Berlin 225, New-york 511, London 32.62, Pariz 46.85, Milan 26.70, Praga 9.05, Budimpešta 0.72, Zagreb 1.555, Varšava 0.13, Dunaj 0.10, avstrijske krone 0.085.

vtis, da je Anton Jalen morda sicer duševno manj vreden, da pa je po izpovedbah vseh prič trezen, mrk človek, ki je izvršil zločin s povdorkom in je torej za svoje dejanje odgovoren.

Zagovornik Antona Jalena dr. Tekavčič je predlagal, da se zaslži tudi drugega izvedenca, ki je obtoženca preiskoval, dr. Robida! državni pravdnik g. Domenico pa se je protivil temu predlogu. Ta predlog je bil od senata odklonjen.

Sledili so govori državnega pravdnika, ki je predlaga za umor ter govor zagovornika dr. Tekavčiča, ki je predlaga za zmedenost mišli in ev. za uboj. Predsednik dr. Papež je stavil nato porotnikom tri vprašanja; prvo glaseče se na umor, drugo na uboj in tretje na zmedenost mišli pri delanju. Po kratkem resumeju so se porotniki podali v posvetovalnico. Posvetovalnje porotnikov je bilo jako kratko. Po 20 do 25 urnem razmotrivanju so izrekli svoj pravorek, glaseč se na umor in sicer z 11 proti 1 glasu. Dodatno vprašanje glede zmedenosti mišli so soglasno zanikali.

Senat je po kratkem posvetoivanju izrekel sodbo, in sicer na podlagi § 136 na smrt na vešalici. Ko je predsednik vprašal obtoženca če sprejme sodbo, je cinično odgovoril: »Ne vem! Občinstvo je sodbo sprejelo precej hladno.

Ko je obtoženec čul pravorek porotnikov, se je prikloni in dejal: »Hvala vam, gospodje!

Vladna kriza v Italiji.

Trst, 25. februarja 1922.

Ze skoro mesec dni se vleče vladna kriza in še do danes ni prišlo do njene rešitve. Opozicijske stranke in predvsem dve najmočnejši, ljudska (klerikalna — Pipi in socialistična) se nikakor ne morejo več zadovoljiti s polovičarsko, medlo vlado, kakor je bila Bonomijska. Dosedanje krize so se reševale brez ozira na opozicijske stranke, predvsem zato, ker je ljudska stranka omahovala med opozicijo in sodelovanjem. Sedaj se je ljudska stranka zelo preblizala socialistični, sedaj si stoji ti dve stranki tako blizu in se čutita tako močni, da se ne zadovoljujeta več z vsiljeno jim vlado, temveč hočeta vladati sami. Ti dve najkrepkejši stranki hočeta sedaj prevzeti vlado v svoje roke.

Razumljivo je tedaj, čemu se vladna kriza zavlačuje tako dolgo. Sedanja vlada, liberalna vlada, ne mara dati vaje iz rok. Na vse mogoče načine hočejo sestaviti vlado tako, da bi bilo rešeno zele in koza sita, ali ves trud je zaman. Celo Giolitti, ki je znan kot politični velikan, je brez moči. Zviti Don Sturzo mu je spodbil tla.

Giolitti tega nikakor ne more pozabiti in je napel vse sile, da se masčuje, ali dosegel je le neuspeh. Tudi Orlando in Nikola sta bila uverjena, da je sestava liberalne vlade nemogoča ter sta predlagala sporazum med ljudsko in liberalci.

Vladna kriza je postala tako globoka, da vidijo nekateri rešitev le v sestavi uradniške vlade, katere predsednik naj bi bil sen. Tittoni, ali pa sen. Ferraris. Drugi so mnenja, da pride do rešitve le tako, da se sestavi vlada, ki naj bo njena edina naloga razpustitev sedanjevega parlamenta in razpis novih volitev.

Ljudska stranka je sedaj silno izpostavljena hudim napadom s strani vladnih strank, branijo pa jo socialistični in komunistični listi, z opazko, da so proletarici tisti, ki tvorijo večino njene članstva.

Zanimivo je to, da ni nastal spor samo med Don Sturzom (klerik.) in Giolittijem (lib.), temveč tudi med Don Sturzom in kraljem samim, ker mu namreč Don Sturza odreja pravico poverjenja za sestavo vlade.

Ljudski stranki se očita, da je Don Sturzo v zvezi z vatikanom in da dela po navodilih Gasparija, ki je znan nasprotnik Giolittija.

Nekateri so mnenja, da je povzročilo zavlačevanje krize tudi francosko framacionsvo, da se na indirektnen način zadovolji Francijo, ki zahteva ododgovoritev konference v Genovi.

Kako se bo rešila sedanja vladna kriza, odvisi od ljudske stranke v zvezi s socialisti.

Ni pa izključeno, da ne pride do novih homatij. Zadnje vesti poročajo iz Rima, da se vršijo tam demonstracije fašistov, ki zahtevajo razpustitev zbornice in razpis novih volitev — z novim volilnim redom, s takim, ki bo ustvaril močno in resno vlado, ki ne bo delala stramote nacionalistični Italiji!

Fašisti in nacionalci so tudi razdajali in nalepljali po zidovih letake s sliko vsebine, izdali so tudi proglas, ki pravi: »Hočemo močno in resno vlado, hočemo vlado, ki bo italijanska. Ako se to ne zgodi, ako nam je parlament ne da, jo bomo iskali pri onih, ki so nas rešili ob Plavi. Živela vojska, živela Italija!»

Zadnja poročila poročajo, da smatra italijanska vlada radi ministrske krize za potrebno, da se odgodi konferenca v Genovi. Vršijo se pogajanja med zavetniki za določitev dneva otvoritve te konference.

Upravna anarhija.

(iz govora poslanca Antona Brandnerja o narodni skupščini.)

Gospod minister pravi dalje: Ni prago. V Nočah pri Mariboru imamo tovarno za pragove. Ta tovarna izvaža pragove celo v inozemstvo. Minulega leta je bil tam štrajk, ki sem ga jaz vodil. Štrajk je trajal cel mesec. Železniška uprava se pa ni pobrigala, da bi bila delavstvu povišal plače. Če je vlada potrebovala pragove, bi bila s svojim vplivom prisilila podjetnika, da bi štrajk končal. Toda ona tega ni storila.

Gospod minister toži tudi, da ni vagonov. Toda storil ni ničesar, da bi bili poslali pokvarjeni vagoni v popravilo. Vlada je celo uknila delavnice za popravilo vagonov. Ni pa storila ničesar, da bi bila izpraznila vagona, v katerih so stanovali železničarji.

Končno pravi g. minister, da imamo nesposobne uradnike. Toda kdo je kriv, da imamo nesposobne uradnike? Ali ni kriv režim, ki je tiste uradnike, ki so strokovnjaki in ki so sposobni, odpustil in na njihovo mesto postavil strankarje? Dostikrat pa so bili dobri uradniki sami primorani, da so šli iskati kruha v privatna podjetja, ker niso mogli izhajati s svojimi plačami.

Gospodje! Naloga ministra ni samo, da nam pove: tako in tako je, ti in ti so vzroki, da so slabe razmere. Njegova naloga in dolžnost je, da pomanjkljivosti popravi, oziroma, da dela na to, da se pomanjkljivosti odpravijo. To je njegova skrb. Če je promet slab, zadene glavna krivda ministra, ker se mora on zato brigati, da bo promet redno funkcioniral. Gospodje, ako bodo ministri samo pravili v finančnem odboru: to in to je slabo in ti in ti so vzroki itd., potem nam ni treba ministrov, ampak postavimo v finančni odbor kar avtomate, ki bodo govorili o vzrokih.

Seveda je težko, urediti razmere v ministrstvih, ako ministri v svoji stroki nimajo pojma. Govoril sem z nekim ministrom na razpoloženju, pa mi je rekel: »Ko sem prišel v svoj resor, nisem o stvari ničesar razumel, pa sem se tolažil, da me bodo poučili referenti, načelniki itd.« Sklical je vse načelnike in referente, da bi ga informirali, pa je moral konstatirati žalostno dejstvo, da tudi oni ničesar ne znajo. Ako imamo take razmere: ministri, ki ne razumejo ničesar o svoji stroki in se morajo šele dati poučiti po načelnikih in referentih, ki sami ne znajo ničesar, potem se nam ni treba čutiti, da stvari stoje tako slabo.

Gospodje! Reklj bode, da ni naloga nas opozicionalcev samo, da kritikujemo, ampak da moramo priti s pozitivnimi predlogi in pokazati, kako naj se popravi razmere. Jd jih grajam. Dobro, jaz se s tem strinjam. Povedati Vam hočem od svoje strani svoje misljenje, kako naj bi se to popravilo. Da je uprava slaba, to vsi vemo. Prav tako vemo tudi, da nimamo v uradih sposobnih uradnikov. Po mojem mnenju je glavna stvar, da zmanjšamo število ministrstev. Dalje pa moramo pri vseh ministrstvih nastaviti strokovnjake ne glede na to, ali so Srbi, Hrvatje ali Slovenci, in brez ozira na to, ali pripadajo tej ali drugi stranki. Najbolje je, če ne pripadajo nobeni stranki, da se uradi popolnoma odpolitizirajo. (Dr. Moničlo Ivanic: »To je avstrijski in nemški parlamentari- zem.«) Gospod Ivanic, jaz sem rekel, da je najbolje, ako uradniki, ki zavzemajo najvažnejša mesta, torej načelniki in pomočniki ministrov, ne pripadajo nobeni stranki, ne pa tako, kakor je danes, ko se vsi uradniki na odločilnejših mestih menjajo zaeno z ministrom.

Treba je torej na vodilnih mestih nastaviti uradniške strokovnjake in ne strankarje. To pa je mogoče samo v tem slučaju, če uvedete službeno pragmatiko, na kateri delate že dve celi leti in dalje. (Predsedstvo prevzame podpredsednik Milorad Vujčić.) Kajti Vi ne bode, dobili dobrih strokovnjakov, ako jim ne zagurate eksistence in ako bodo v uradi samo od danes do jutri. (Tako je!) Če pa dobro kvalificirani uradniki ne bodo oskrbljeni glede bodočnosti, bodo šli rajši v privatna podjetja, kjer več zaslužijo. Danes pa vlada pri nas tak režim, da nima dober uradniški nikake stalne pozicije. Minister se menja in z njim se menja uradništvo. Ztao je pa treba uveljaviti službeno pragmatiko. Po mojem mnenju nasprotujejo službeni pragmatiki, kakor že rečeno, baš tisti uradniki, ki nimajo na njej interesa, da morejo preskočiti kar naenkrat kljub svoji nesposobnosti po več činov in ministri, ki hočejo kulje.

Danes imamo n. pr. generalnega direktorja, ki ima dve gimnaziji. In takih slučajev je več. Imenovani generalni direktor ima pod seboj juriste. Jaz nikakor ne podcenjujem tistega, ki nima visoke šole; če se privatno uči, postane morda boljši uradnik nego vsak jurist. Toda pri nas se je že dogodilo, da so ljudje brez šolske izobrazbe, ki si tudi niso s privatnim trudom pridobili nikakega znanja, oddonili dobre predloge sebi podrejenih juristov iz edinega razloga, ker jih niso razumeli. Taki uradniki nimajo pregleda čez celo državo. Vzrasli so v majhnih razmerah, pa imajo vedno pred očmi samo majhne razmere. (Medklic: »Ima i takvih jurista.«) Seveda je tudi med juristi dosti ljudi, ki ničesar ne razumejo, ki so idioti, ako hočete. — Mi moramo vendar imeti pri nastavljanju uradništvu neki sistem. Trgovski pomočnik ali čevljarji pomočnik ne more postati nikdo, ako se ni učil toliko in toliko let. Tem manj more postati generalni direktor človek, ki ima dve minaziji in se sam ni ničesar učil.

Vidite torej, da je službena pragmatika ena najvažnejših stvari, ako hočete imeti dobre uradnike, ki bodo potem imeli zavest, da so res stalni nameščenci.

Dalje je treba tudi gmotni položaj uradništva izboljšati. To je tudi ena izmed točk, o kateri moram govoriti. Jaz sem z veliko nesrpnostjo pričakoval od gospoda finančnega ministra odgovor na svoj tožadveni upit. V tem upitu sem namreč hotel vedeti, ali je gospod minister pripravljen storiti potrebne korake, da se poviški, ki so stopili z zakonom o draginskih dokladah že s 1. januarjem v veljavo, takoj izplačajo. Zaeno sem pa hotel tudi doseči, da se

popravi tudi krivica, ki se je zgodila nižjim uslužbencem, in ne samo v Sloveniji, ampak sem navedel tudi slučaj iz Ljubljane samo radi tega, da sem pokazal, da se po novem zakonu položaj nižjih uslužbencev in ni izboljšal. Poprej so imeli v Ljubljani po 1320 D doklad na dan, sedaj imajo pa po 14 dinara. Z navedenim zakonom so profitirali nižji uslužbenci torej dnevno samo 20 para., dočim se je draginja povečala od maja do danes sigurno za 130 do 140 odstotkov.

Dobil sem od gospoda finančnega ministra kratek odgovor, kakor je to že njegov običaj. Gospod finančni minister se od gospoda vojnega ministra tozadevno ni nič naučil. Samo vojni minister pravilno odgovarja na stavljenja vprašanja. Gospod finančni minister mi je dal netočen in netakten odgovor. Prvič to ni noben odgovor, če vsebuje samo nekoliko besed, drugič to ni noben točen odgovor, ker ne odgovarja na ono, kar sem vprašal. (Min. Fin. dr. Kumanudi: »Dao sam Vam tačan odgovor!«) Gospod minister, Vi niste odgovorili na moje vprašanje. Jaz sem Vas vprašal, ali ste voljni predložiti to vprašanje ministrskemu svetu v nujno rešitev in drugič, ali ste voljni izposlovati, da se draginske doklade povišajo revnim kategorijam na najmanj 18 dinarjev dnevno. Na to ste mi dali sicer en odgovor — vsekako je to odgovor — toda Vi mojega vprašanja niste razumeli, pravzaprav ne Vi, ampak Vaš pomočnik, ki je Vaš odgovor sestavil.

Gospod minister, jaz nisem nikdar govoril samo o Sloveniji, ampak imam vedno pred očmi celo državo. Navedel sem samo nekaj slučajev iz Slovenije, iz katerih se vidi, da je tam tako. Zahteval pa sem, da se vsem nižjim kategorijam, slugam, ki so strašno prizadeji povišajo dnevne na najmanj 18 dinarjev dnevno. Vi bi mogli to storiti. Četudi pravite, da to ni mogoče. Zakon Vam daje pravico, da to storite, ako iznesete ta predlog v ministrskemu svetu, ki potem uradi to zadevo v sporazumu s finančnim odborom. Vi morete vsaki kategoriji povišati draginske doklade, četudi pravite, da ni mogoče delati izjem samo za eno kategorijo, ampak da se mora povišati vsem. Jaz sem samo hotel, da se popravi ta velika krivica, ki se je storila ravno najrevnejšim državnim uslužbencem. Na to mi niste odgovorili, ker to ni bil Vaš odgovor, ampak njegov.

Dalje ste mi na drugo vprašanje, ki se glasi: kaj namerava gospod minister podvesti, da se povišek, ki ima zakonito veljavo od 1. januarja t. l. nemudoma izplača, odgovorili to, kar že vem, da se je namreč sestavila komisija, parlamentarni odbor, ki bo izvedel redukcijo uradništva, in šele potem, če se toliko prihrani, bo mogoče ta povišek izplačati. To da se bo zgodilo najdalje do 1. aprila. (Min. Fin. dr. Kumanudi: »Zašto onda pitate ako znate!«) To sem vedel. Jaz sem samo vprašal, če ste voljni to zadevo iznesti pred ministrski svet in v sporazumu s finančnim odborom staviti potrebno vsoto v dvanaestine za marc in april. (Min. Fin. dr. Kumanudi: »To je protivno zakonu!«) To ni protivno zakonu! Pač pa se ne more drugače delati, nego da finačni odbor sporazumno s ministrskim svetom predlaga tozadevni zakonski predlog. To se more storiti. (Min. Fin. dr. Kumanudi: »Ne može. To je protivno čl. 52 zakona o dodacima na skupščinu!«) Ako vlada tega ne more storiti, potem gospod minister na razpoloženju dr. Kukovec tega ne pozna, ker tudi gospod minister dr. Kukovec pravi, da je treba, da naj se to sedaj stori. Jaz Vam hočem tu sedaj prečitati, kaj o tem piše glasilo demokratske stranke v Ljubljani. Kar se tiče uradnikov, pravi tole:

»Zahtevati moramo zato, da parlament pri razpravi o dvanaestinah za marc in april vpoštevata ta položaj ter dovoli vladi primerne višje kredite. Seveda parlament tega ne more sam. Treba je pristanka finančnega ministra, odnosno naravnost predloga z njegove ali druge vladne strani.«

Potem piše dalje:

»Uradniško vprašanje je postalo zopet tako akutno, da vsak dan zavlačevanja pomenja novo ogromno socialno krivico in prinaša državi nepopravljivo škodo. Položaj postaja tak, da zanj ne bo mogoče več nositi odgovornosti, če se takoj ne ukrene, kar je potrebno, pravično in pametno.«

To piše »Jutro« od 18. februarja tega leta. Ono piše dalje tudi to, da so v načelstvu slovenske demokratske stranke o tem vprašanju razpravljali in sklenili, da se mora to unesti v predlog zakona o dvanaestinah, sicer bodo slovenski poslanci demokratske stranke izvajali svoje konsekvence. To je zmisel omenjenega članka. Gospod minister, če pravite, da to ni mogoče, potem Vam morem reči, da cela demokratska stranka v Sloveniji z dr. Kukovcem vred ne pozna zakonov! (Min. Fin. dr. Kumanudi: »Ja inak kažem, da je protivno zakonu!«) O tem, koliko stvari ste že storili protizakonito, bi mogel mnogo govoriti. (Min. Fin. dr.

Kumanudi: »Treba, da to dokažete!«) Dokazov je dovolj. (Min. Fin. dr. Kumanudi: »Sama trdnja nje dovolj!«) Dobro! Vzemimo n. pr. samo zakon o zaščiti države. Tam se pravi: V tem in tem roku se morajo popolniti mandati. Do danes se to še ni zgodilo. (Medklic poslanca dr. Ivanica.) To ni samo kršitev zakona, ampak naravnost kršitev ustave. To je samo en slučaj, navesti bi jih pa mogel še več.

Da se povrnem zopet k mojim upitom. Meni se ni odgovorilo pravilno na to, kar sem zahteval. Treba je, da tega gospoda uradnika tam v finančnem ministrstvu pošljemo ali v kurz, da se bo tam naučil našega službenega jezika, ako ga ne razume, ali pa, da se ga odpusti, ker kaže tako nezmožnost, da na eno tako jasno stvar, ki sem jo obrazložil na več straneh, ne zna točno odgovoriti. (Dalje prih.)

Klic obupanih.

Čeprav neradi, smo vendar tudi mi — slovenski trgovski visokošolci na Dunaju — vsled neznosne bede prisiljeni informirati javnost o naših razmerah.

Kake pol stotine idealnih mladeničev — idealen je danes vsakdo, ki sploh študira v bedi — se pehamo za vzvišenim ciljem, da pripomoremo nekoč k gospodarskemu blagostanju domovine. Z nezaupanjem se gleda na nas, kot na naraščaj onega izrodka trgovine, ki se je med vojno — posebno pa po vojni razpasel, na nas, ki smo v prvi vrsti poklicani, da spravimo trgovino na staro, solidno pot. V boju za ta cilj pa smo zapuščeni skoro od vseh. Pastorki naše vade, koje predstavnik se je izrazil, da država tistih, ki ji ne bode nikoli nič koristili, ne more podpirati, se z minim. mesečno podporo v znesku to Din. — od privatnega fonda — borimo v neprijaznem mestu za obstanek. S »švabizem« in »komunističem« se nas nagmali, ko smo trkali na vrata proseč usmiljenja. Naš odgovor sta bila molk in delo. Toda vedno obupnejše razmere so nas spravile pred neizprosno vprašanje: »Biti ali ne biti?« — dobiti podporo in nadaljevati študij, ali pa pobrati šila in kopta pa hajd domov politizirati in pomnožiti število nezadovoljnejšev. Znatno število dijakov je namreč že

opustilo študij vsled bede in odpotovalo domov.

Par številk naj zadošča, da označimo tukajšnji draginjo: Solnina za letni semester 50.000 K za letnike in 100.000 K za abiturijentni tečaj, diplomatska taksa 12.000 K, mesečna soba oziroma kabinet od 8000 do 20.000 K, nezadostna hrana v menzi 15.000 K mesečno, 1 zemlja 40 K, 1 hlebec slabega kruha 500 K, 1 kg drv od 40—60 K in 1 kg premoga od 94 do 110 K, mesa ali kake druge specialitete niti ne omenjamo. To so številke na eni strani — na drugi strani pa 100 Din. = 7500 a. a. K podpore. Stariši nas ne morejo podpirati, ker nimajo sami nič. Žalostno a resnično.

Zapuščeni smo od vseh, le privatni fond za trgovsko in obrtno solstvo nam pomaga z omenj. podporo, za kar se mu, kakor tudi njega darovalcem najtoplejšje zahvaljujemo. Prav iskreno se zahvaljujemo g. dvornemu svetniku dr. Rudolfu Marnu in g. dr. Kambriču za njihovo naklonjenost in poštrevnost. Vlada pa, mesto da bi se zavedala svoje moralne dolžnosti in nas podpirala, je odvzela draginski doklado dnevno 3 Din., ki so jo obivali naši stariši kot državni uslužbenci, rekoč: »Vsaj imate podporo.«

Vse hvale vredno je, da vlada študi — toda šteti naj tam kjer je potrebno. Slab gospodar je tisti, ki hoče varčevati, kupi ženi svileni ruto, v hlevu pa pusti da mu mlada živinčeta poginejo nekrmljena. Ali je treba toliko državnih avtomobilov in drugih komoditet. Če pa zahtevajo velesile, da se prispeva k apanaži Konjaka Karla habsburškega, pa ga naj podpirajo one. Francija ima dosti konjaka in šampanjca, Anglija pa tudi ne primanjkuje wihiskeya. Tu je polje, kjer naj se hrani in ne pri dijakih, pa tudi ne pri trgovskih visokošolcih. Intiligenca potrebuje narod in njegovo gospodarstvo. Njemu ni treba le juristov in filozofov, temveč tudi svetovno nabražanih trgovcev, če hoče, da bo domače pridelke in izdelke prodajal na učinkovito način k izboljšanju valute in gospodarstva.

Upamo, da ne bo ostal naš klic breuspešen, da nas ne bo vodila vlada za nos z obljubami, ker to nam nič ne pomaga, pomagati nam more edino le takojšnja podpora.

A. J.

Časopisni glasovi.

»Slovenec« razpravlja o sedanjih razmerah v Crni gori in pravi, da je bila javna varnost v Crni gori pred svetovno vojno tako velika, da ljudje skoraj niso potrebovali ključavnic in da je kmet, ki je omlatil žito na prostem, lahko pustil zrno na gumnu tedne in tedne, ne da bi mu kdo kaj ukradel. Sedaj so se razmere v Crni gori bistveno izpremenile. Iz raznih komitaških čet so se stvorile takozvane čete patrijotov, ki so pa navadno tolovaji, ki gredo samo za tem, da siloma odvzemajo prebivalstvu imetje. Gotovo bo še minulo precej časa, predno se bo vladi posrečilo prepediti vse te različne razbojniške bande, ki danes ogrožajo javni red in mir v Crni gori.

»Jutro« piše, da je v času padanja valute eden glavnih vzrokov rastoče draginje neurejen izvoz živil. Pšenica je poskočila za 100 % iz spekulativnih vzrokov. Isto se je zgodilo glede klavne živine, kakor tudi splošno glede drugih živinskih potrebščin. Vprašanje regulacije izvoza najpotrebnejših živil pa danes ni več le vprašanje draginje in notranje konsolidacije države, ki je ni mogoče v rastočem nezadovoljstvu najširših plasti naroda doseči, marveč naravnost eksistentno vprašanje, za katerim stoji ali naš gospodarski povzdig, ali pa pogin. Po razprodani Avstriji prihajamo za razprodajo mi na vrsto. Inozemstvo, ki pri nas kupuje, ma ogromen interes na najbližje valute. Zato porabi vsako priliko, da razširja tendenciozne vesti o naši državi po borzah ter dela razpoloženje proti nam. Nujno potrebno je, da prične vlada resno razpravljati o neodložljivih gospodarskih vprašanjih. V ta namen naj vlada in narodna skupščina pospešita delo, da dobimo gospodarski svet, kakor ga predvideva ustava.

»Napreje« spominja gospoda posl. Reiserja na shod v Mestnem domu, kjer je kot ljubljanski kandidat obetal javnim nameščencem zlate gradove. Dve leti je od tega minulo, odkar je bil prof. Reiser izvoljen poslancem in je med tem časom svoje obljube v praktičnem udejstvovanju v vladni stranki izdatno skrčil. Gospod Reiser je mnenja, da finančni položaj v državi ne dopušča povišanja plač uradništvo se mora reducirati. Toda kdo je bolj po nepotrebnem povečeval števila javnih nameščencev kot vladne stranke, ki danes zahtevajo redukcijo političnega koritarstva v javni službi. JDS je izdelala zakon o draginskih dokladah, ki se bodo izplačevali še takrat, ko se skrči po demokratski stranki tako silno pomnoženo uslužbenstvo. O delazmožnosti odbora za redukcijo uradništva je pa resno dvomiti. Vladujoči so zakrivil draginjo, vladujoči uvajajo v javno službo avstrijski sistem koncesij in vladujoči nastopajo pri vsaki priliki proti upravljenim zahtevam javnih nameščencev. To danes vsak državni uradnik ve, ali kljub temu drvi še mnogo petolizcev in podreptikov za JDSaril.

»Slov. Narod« prinaša poročilo tajništva Zveze narodov o stanju ruskih beguncev v raznih evropskih državah. Iz poročila je posneti, da je v Jugoslaviji okrog 50.000 beguncev, od katerih jih podpira 2000 Britanska vlada, 2000 francoska, ostale pa naša. V Rumuniji je ruskih beguncev preko 100.000. Bolgarija je sprejela 30.000 beguncev, Grčija 30.000, Poljska 500.000, Finska 30.000, Francija 250.000 in v marcu 1920 je angleška vlada vzdrževala 100.000 ruskih beguncev. Iz podatkov je razvidno, da vdrzuje Evropa čez 100.000 ruskih beguncev. Njih usoda kljub pomoči seveda ni zavidljiva. Kako se bo končno rešilo vprašanje njih repatriacije še danes nihče ne ve.

»Novi čas« citira nedeljski uvodnik »Jutra« in pravi, da je sedanji položaj, v katerem se nahaja država in v katerem trpi delovno ljudstvo, pripravil celo najbolj razguzene bankokrate do resnega razmišljanja. Za nas je bilo že davno jasno, vsa javnost je venomer poudarjala, da nam divji, neurejeni izvoz le škoduje, da tira ljudstvo v obup in našo valuto v prepad. Splošna razprodaja se pri nas že zdavni vrši. Vlada prodaja državne gozdove italijanskim firmam. Naš železniški promet je pred katastrofo, ker manjka na progah pragoz in premoga. Zato pa imamo priliko pečurki premog oddajati zasebni kapitalistični družbi, ki ga bo potem za drag denar prodajala nazaj državi. Za javne nameščence ni denarja, za luksuzne vagona in razne komijske ga je vedno dovolj na razpolago. Če hočemo, da se bodo naše razmere izboljšale, moramo celo upravo postaviti na temelj poštenja. Če se to ne zgodi, se bo razprodaja nadaljevala, dokler ne pride katastrofa.

Gospodarstvo.

Proti moratoriju.

(Spomenica gospodarskih korporacij v Ljubljani.)

Takoj, ko so septembra meseca 1921 došlo v javnost vesti, da namerava vlada po posebni naredbi odložiti plačila trgovinskih obveznosti v inozemstvu valuto visoke vrednosti, je Trgov. in obrtna zbornica je vložila svoj protes pri finančnem ministrstvu proti moratoriju v vsaki formi ter opozorila na veliko opasnost, koja od vsake take akcije preti našemu kreditu v inozemstvu, naši reputaciji, prestižu naše države in vrednosti naše valute. Faktum je, da so vesti

same o odlaganju plačil v inozemstvu, ko so dole v druge države, takoj neugodno učinkovale. Izzevale so nepoverjenje ter povzročile slabo mišljenje v inozemskih ekonomskih krogih, škodile ko kreditu naših industrijalcev in trgovcev ter naših novčanih zavodov. Vrednost našega novca je trpela. Akoprem ne more biti dvoma o tem, da je inozemstvo nepovoljno in neugodno ocenjevalo že same priprave za odlaganje plačil v inozemstvu in akoprem so se oglasili proti moratoriju v vsaki formi naši najodličnejši ekonomski zastopniki, akcija ni prestala, marveč se je dogodilo, da je vlada navadno predložila Narodni skupščini projekt zakona o odlaganju povojnih trgovskih plačil.

Nova knjiga!

Izšla je v založbi „Zvezne tiskarne“
v Ljubljani, Marijin trg 8

KARMEN

novela Prosper Mérimée-a poslovenil Vladimir Levstik.

Dobira se v vseh knjigarnah. Cena broš. din. 7.50.

Michél Zevaco:

„NOSTRADAMUS.“

In zdajci se je začel drugi glas, ki je zazvenel čisto in zvonko v svečani molk božjega hrama:

„Jaz, Floriza, plemenita Roncherolleska, izjavljam v pričo svojega očeta, v pričo ljudi, ki me slišijo, in v pričo Boga, ki naj mi pomore, da se poročim s tu navzočim Roydom de Beaureversom in hočem biti v smrti njegova žena...“

Roncherolles je vzdignil roko. Blazen plamen mu je plapolal v očesu. Njegova peneča usta so bruhnila divjo kletev. Nato je udaril v turoben grohot in si zasadi bodalo v prsi... Padel je, kakor bi ga podrla strela.

Nastal je hrup. Ljudje so priskočili, pobrali velikega profosa in ga odnesli iz cerkve; baš ko so prišli ž njim do praga, je zbral Roncherolles poslednje moči ter kričnil:

„Renaud! Renaud! Si li zadovoljen?“

Izdihnil je, še preden se je množica dobrodušna osvestila, kaj se je zgodilo...

Ali je Floriza videla to bliskovito dramo? Najbrže ne. Njeno duševno stanje je bilo izjemno. V svesti si, da jo loči od smrti le nekaj trenutkov, je živela samo še svojemu ženinu. Toda Nostradamus je videl Roncherollesov padec. Iskrica upanja, ki je tlela v njem vse dotlej vzlic izbruhom profosovega sovraštva, je ugasnila. Ves prepaden je planil iz cerkve, zdirjal na Grevski trg in planil v sodniško hišo, kjer je čakala Katarina de Medicis... Dospel je nekaj minut pred uro, ki je bila določena za usmrteve!...

Obsojenčeva mrtvaška maša se je medtem končala. Zvonček je zaklenkal iznova. Izpredov je ostavil cerkev v istem redu, kakor je bil prišel, le s to razliko, da je korakal zdaj pred obsojencem mož, ki je čakal dotlej pred cerkvenimi vrati... Ta mož je nosil na rami ostro nabrušeno sekuro...

Niti Beaurevers, niti Floriza nista videla krvnika, ki je stopal pred njima. Videla sta drug drugega — kaj je pomenil spričo tega ves ostali svet! In vse, kar sta govorila, vse, kar sta si ponavljala neprestano, sta bili besedi:

„Ljubim te...“
Med dvojno vrsto strelcev je dospel izpredov na Grevski trg ter se ustavljal ob znožju krvniškega odra. Halebardirski častnik se je doteknil Florizine lehti; odkril se in rekel s poklonom:

„Gospodična, delj vam ni dovoljeno iti...“

Floriza ni rekla ničesar. Toda s kretinjo, ki je bila polna milobe, je vrgla Beaureversu roke okrog vratu... Iz množice, ki je gledala ta prizor se je vzdignilo ihtenje in klicanje:

„Milost! Milost obsojencu!...“

Tako mlada sta bila, oba tako lepa in tako ponosna — vzlic grozni bližini smrti!... Floriza je zamrmrala:

„Zbogom, ljubljani ženini! Tvoja sem!...“

„Ljubim te!“ je zahropel Royal de Beaurevers.

Zaprla sta oči... Njune ustnice so se našle in združile v svetotajstvenem poljubu ljubezni in smrti, ki je bil njiju prvi poljub!...

Obsojenec je stopil na oder. Krvnik ga je peljal h kladi... Beaurevers je prikleknil z enim kolenom ter položil glavo na les. Njegove oči so bile obrnjene proti Florizi... Smejala se je... In še enkrat je povzdignil glas ter zaklical:

„Ljubim te!“

„Ljubim te!“ je odgovorila Floriza z blaženim usmevom, stiskaje bodalce za ročnik.

„Milost! Milost!“ je hrumele množica ob splošnem ihtenju...

Krvnik je držal sekuro z obema rokama za ročaj ter upiral oko v eno izmed oken sodniške hiše... In zdajci se je pokazala pri tem oknu žena v črni obleki... Bila je Katarina de Medicis!... Mahnila je z roko kakor v znamenje... In sekira, zaviljena z vso močjo, je mrtvaško blisnila v jutranjem zraku...

IV.

Varuhi mladega Henrija.

Na predvečer jutra, ki smo ga pravkar opisali, je Mirta naglo odstavila hišo v Tkalski ulici. Nostradamus je bil poveril dekletu nalogo, na kateri je slonel njegov poslednji up. Ura je bila takrat nekako polnoči. Obličje hrabre Royalove posestrime je izražalo neukrotno odločnost. Njena bol in njen obup sta poznala le eno misel: oteti Royala de Beaureversa. Ta poizkus je bil zadnji. Nostradamova poslednja karta je bila v Mirtinih rokah. Mirta je bila namenjena v Louvre!...

Čitatelj morda še pomni, da je srečala na dan turnirja našo dično četvorico: Bouracana, Trinquemaille, Strapafarja in Corpodibala, ki so bili postali kraljičini plemiči, in da so klateži rekli svoji bivši krmarici:

„Za nas je izdana v Louvru posebna parola, ki velja samo za nas. Če boš hotela govoriti z nami, je treba le, da rečeš: »Pierrefonds!« pa te pripeljejo k nam.“

In to je Mirta povedala Nostradamu. In Nostradamus, videč, da sam ne more v Louvre, se je bil spomnil Royalovih tovarišev.

Videli smo, kako je kraljica tisto noč naročila svojim braniteljem, naj pazijo na njenega sinka Henrija. Časi so bili negotovi, in Katarina ni zaupala nikomur. Razen tega se je bala, da ne bi neznanj sovražniki naperili kdove kakšnega hudobnega poizkusa proti njenemu miljencu Henriju. In tako se je zgodilo, da so sedeli Trinquemaille, Strapafar, Bouracan in Corpodibale v kraljičini lastni sobi, kjer je spal Henri, dočim je ona zborovala s svojimi svetovalci. Klateži so se obupno spogledovali... Mislili so nanj in govorili o njem, razen kadar so zehali od dolgega časa.

„Kakšen človek! Kakšen meč! Eh, bratci, to vam je prvi meč na svetu!...“

„In je obsojen!... Naša anima odhaja k hudiču. Kraljestvo izgubili smo, nartalepiš fior...“

„Šejen zem, pa naj še dago boširam zolse!“

»V kraljičini sobi smo!... Prosmaguj se, Bouracan!«

»Eh, bog in bogme, da je on na našem me u, ne bi vpraševal, kje sme piti in kje ne sme! Pomniš, kako spretno je odbijal steklenkam vratove?«

»Gospoda je rekel oficir, ki je v tistem hipu odprl vrata, kraljičin odposlanec vprašuje po vas!«

»Odposlanec naj pride noter!... Četvorica je planila na noge. Oficir se je umeknil. V sobo je stopila ženska. Ko so se vrata zaprla, je spustila kapuco z glave.

»Mirta!« so vzkliknili klateži z radostnim strmenjem.

Toliko, da niso jeli vpiti in plesati okoli nje. Toda ona jim je velela, naj molče. Njen pogled se je ustavil na malem princu, ki je ležal v kraljičini postelji. Misel, da jo utegnejo vsak hip zalotiti, jo je prešinila kakor blisk. Mignila je klatežem k sebi, in ko so jo obstopili, je vprašala bolj z očmi nego z usti:

»Ali ga hočete rešiti?«

Noben ni odgovoril. Toda njih pogledi, njih obrazi, prepadeni od nepričakovane upanja, so pričali... kričali, zaklinjali se... da niti ni treba vprašati, ako morejo njim štiri z življenjem odločiti njegovo. To videč, jim je razložila v kratkih nepretrganih besedah, kaj bi bilo treba storiti.

»Polastite se malega princa Henrija. Spravite ga jutri zjutraj pred deveto uro v Tkalsko ulico. Hišo jim je natanko opisala. »Pojde li?«

»Pojde,« je rekel Trinquemaille. »Kaj ne bi šlo, ko gre zanj!«

»Če treba, ubijemo kraljico!« je dejal Strapafar. »Ja golobčka, Bog in bogme!«

»Pred deveto uro!« je ponovila Mirta odhajaje.

Ko so ostali sami, so se pomembno spogledali in molče opasali rapirje. Brez dogovarjanja so krenili k postelji. Tisti hip pa so se odprla vrata; vstopila je kraljica... »Prav,« je dejala, »kakor vidim, stržite dobro. A zdaj se lahko vrnete v svojo sobo...«

Tovarišem se je zazdelo, da je treščilo vanje; in njih pogledi, s katerimi so obleteli drug drugega, so bili zares podobni odsevom bliska; nikoli še ni bila Katarina tako blizu smrti. Rešile so jo le njene častne dame, ki so prišle za njo: videč, da ni moči opraviti brez priče, se je četvorica umeknila s pobešenimi glavami. Dospevši v svojo sobo so šahitevali vsi štirje na glas...

Prebili so strašno noč. A kmalu — prekmalu! — je napočilo jutro. Zdani so se. Ura je odbila šest. Odbila je sedem... Udarila je osem!... V naših znanjih je vse vrelo. Blazneli so. Že so ugibali, ali ne bi kazalo zapaliti Louvra; ko je stopila Katarina v njihovo spalnico in zadovoljno pokimala, videč jih v polni bojni opremi.

»Z doma pojdem,« je dejala, »in se vrnem čes dobršno uro...«

Bouracan je zarjul od veselja, še preden mu je utegnil Trinquemaille stopiti na nogo.

»Pazite v moji odsotnosti,« je povzela kraljica. »Pazite bolj nego kdaj!...«

Sama jih je peljala k malemu princu Henriju, ki je bil že oblečen; nato je odšla — baš še o pravem času, da je četvorica ni zadavila v svoji nestrpnosti...

Kako težka je bila tista noč tovarišem — še strašnejša je bila Mirti. Prečula je pred tistimi lonorskim vrati, skozi katera so bili objubljeni priti. Ko se je zdanilo, jo je mahoma navdala gotovost, da je vse izgubljeno. Če se četvorica od sedaj ni pokazala iz Louvra, jo je morala zadrževati nepremagljiva ovira... Mirti se je zdelo, kakor bi duša umirala v nji. Besno je grizljala šerpo, ki jo je imela okrog vratu.

Drobič.

* Največji hotel črncev. V Antlantic Cityju v Severni Ameriki nameravajo skoraj začeti graditi velikanski hotel. Lastniki, kakor tudi vse služabništvo bodo izključno le črnci. Hotel bo imel stolp s 14 nadstropji in 2 krila s 7 nadstropji. V okolici mesta živi čez pol milijona črncev, od katerih jih pride letno najmanj 100.000 v mesto. Tudi prenočišče v hotelu bodo dobili le črnci.

* Kilogram kavijara za tisoč kron. V Berlinu je prispel pravi ruski kavijar, ki se prodaja gram za 12 mark. Kavijar je dostavljen z eroplanom. Če tudi je cena tako visoka, je zanj vedno dosti kupcev.

* Počasna ženitev, hitra ločitev. Čuje se, da bo londonski sodnik Sir Henri vsekakor dosegel rekord v reševanju vlog glede ločitve zakonov. Teko n. pr. je v enem dnevu izrekel 41 ločitev, kar znači, da je za vsako presojo potreboval približno 6 minut in pol. To je gotovo rekord v hitrosti reševanja.

* Igračka ustreljena na odru. Cecilia Bartley iz Cirkusa, članica igralške družbe »The Apple Tree« je bila smutno ranjena na odru Lyric v Hamiltonu. Streljal je nanjo izza kulisa mizar Jack Gragg, ker je odbila njegovo ljubavno ponudbo. Nato je Gragg ustrelil še samega sebe. Gospodična Bartley je bila zadeta v glavo, prsa in trebuh.

* Cigarete in ločitev zakonov. Angleži postajajo naravnost klasični s svojimi zakonolomnimi navadami. Ni dolgo temu, ko je neki statistik konstatiral, da je v zadnjem letu izvedeno več zakonskih ločitev, kakor pa je sklenjenih novih zakonov. Motivacije za ločitev nrehajajo že naravnost v smešnost. Tako je oni dan neki ugledni meščan stavljal kot vzrok na ločitev zakona to, ker njegova žena — puši. »Moja žena puši od jutra do večera kakor dimnik od lokomotive«, se je jezil mož. Sodnik je pogledal, če je kak tak slučaj predviden v zakonu. Ker pa ga ni mogel najti, je bil prisiljen, da prošnjo odkloni.

* Teko naj bi bilo tudi pri nas. Dva verižnika, eden iz Aachena in drugi iz Zwickaua, sta hilit radi verižništva z jajci zelo občutno kaznovana. Prvi je obsojen na leto dni zaporu, 20.000 mark globe in na izgubo časti skozi dolgo petih let. Njegov tovariš pa je obsojen na štiri mesece zaporu, 5000 mark globe in na izgubo časti za tri leta. Morda bi tudi pri nas bilo bolje, ko bi se različni verižniki blaga in valute ter oni, ki dvigajo cene življenjskim potrebščinam, kaznovali zelo ostro, ne samo z veliko globo, marveč tudi s trajnim zaporom.

* Štiri leta v moški obleki. Na Dunaju je pri neki vdovi stanoval štiri leta mlad in vesel fantič, po poklicu sobni slikar. Živel je veselo in razposajeno, kakor vsi drugi mladeniči. Policiji se je prijavil z imenom Ludvig Katharin. Nekega dne se je ta mladenič sprl s stražnikom, ki ga je odvedel na policijo. Tam pa so stražniki prišli na to, da je mladenič pravzaprav deklica in da se imenuje Katarina Ludvig, da je stara 26 let, doma iz Brna, kjer se je pri očetu izučila soboslikarstva. Ko je prišla na Dunaj, nikakor ni mogla najti dela. V tej stiski ji je prišlo na um, da se je preoblekla v moško obleko, na kar se ji je takoj posrečilo, da je zamogla nastopiti delo kot sobni slikar. Dekle se bo moralo zagovarjati radi napačne prijave ter bo kaznovana z denarno globo.

* Nemogoče. Sodnik je vprašal obtoženca: »Ali morete priseči, da je to vaš rokopis?« — Obtoženec: »Ne gospod sodnik, tega pa ne morem priseči.« — Sodnik: »Torej boste prisegli, da to ni vaš rokopis.« — Obtoženec: »Ne, tudi to ne morem.« — Sodnik: »Kaj, vi se hočete tu celo norčevati?« — Obtoženec: »Bog obvari! Ampak jaz ne morem priznati svojega rokopisa, ker — neznam pisati.«

K. ČAPEK:

R. U. R.

KOLEKTIVNA DRAMA
:: PRAVIKAR IZŠLA ::

Dobl se v upravi »Jugoslavije«
odnosno v »Zvezni tiskarni«
:: ter po vseh knjigarnah ::

CENA BROSIR. 7 DIN.

Zažaba »Zvezne tiskarne«

je izdala

ljube razvednice Ni. Vel. kralja
Aleksandra I. z zarotenko Ni.
Vis. n. b. dočlo kraljico Mar. alo.

Cena komada 1.— Din v nadrobni
prodaji. Predp. odajalec ima 25%
popusta. Naročajo se pri »Zvezni
knjigarni«, Ljubljana, Marijin trg 8,
proti povzetju ali pa če se pošlje
denar v nanrej.

Proda se:

POKOŠJE PERJE

večjo množino, jako lepo po zelo ugodni
ceni. — Naslov v upravi lista. 484

POSESTVO

30 minut nad Rimskimi toplicami, približno
45 jočlov obširno, z popolnoma dobrim in
obširnim gospodarskim poslopjem, z obšir-
nim živinskim kakor svinjskim hlevom ozlo-
roma kozolcem in kletjo in z zelo dobrim
sadnim vrtom. Redi se lahko 8 do 9 goved.
Njive in travniki v zelo dobrem stanju in ti-
koma ob gospodarskem poslopiu. Cena
220.000 K (55.000 Din.) Natančnejše podat-
ke daje g. Fr. Krenh, gostilna »Stara Po-
šta«, Rimske Toplice. 325

PES, VOLČJE PASME

5 mesecev star, 57 cm visok, črnošive dla-
ke, dostopen za dresuro. Cena po dogovoru.
Alojz Zabkar, vzpik pri premogovniku,
Hrastnik. 334

VEČ INSTRUMENTOV

po jako ugodni ceni (klarinete, lovski rog,
lovski rog za bas itd.). Godba v Domžalah.
Istotam tudi na ogled. 339

Kupi se:

STEKLENICE ZA SIFON IN
POKALICE

že rabljene, vendar kompletne. Naslov v
upravi lista. 333

Službe:

KNJIGOVODJA

z večletno prakso, bilancist išče službo
pri večjem podjetju. Ponudbe pod »Agilen«
na upravnistvo. 321

STAVBENI VODJA

(podpodjetnik) energičen in podjeten, do-
ber organizator, sedaj v Avstriji, želi služ-
bo spremeniti. Prevzame vsako v stavbeno
stroko spadajoče delo. Gre tudi kot vodja
kake podružnice. Cenjene ponudbe se prosil
na naslov Julij Poženelj, Bärndorf bei
Bruck n. M., Avstrija. 330

UREZALNIK (Fräser)

se sprejme takoj z najboljšo plačo. Tovar-
na pohištva Klančnik in Kompore. Maribor,
Mejna ulica. 337

TREZNEGA, ZANESLJIVEGA IN
IZVEŽBANEGA KOČIJAŽA

sprejme proti dobri plači in hrani trdka
Janko Popovič, Ljubljana, Cesta v Mestni
log št. 15. 340

Razno:

1000 K

si prihrani, kdor naroči obleko iz češkega
blaga. Remžgar, krojač, Novi Vodmat,
Glavna cesta. 334

MENICE

po predpisu
lično natis-
njene, neko-
lekovane ima
v zalogi

Zvezna tiskarna v Ljubljani
Wolfova ulica 1.

Denarni zavodi in trafikanti naročite jih!
Cena za komad 2 K. Preprodajalci popust.
Če se naroči večje število, se natisne
tudi firma zavoda.

Potnike

ali
zastopnike

išče velika tovarna likera, rum, ko-
njaka in ostalih spirituoza. Ponudbe
z obvestilom, v katerem kraj po zna-
reflektant največ mušterij, poslati na
naslov: Poštni predal št. 41, Zagreb,
glavna pošta.

Kupimo sesalko

za 8 do 10 litr. na minuto
ter dvigalo (Krahnwinde)
z dvojno prestavo.

Ponudbe na upravnistvo
Jugoslavije pod »Rudnik«.

Oglašujte v »Jugoslaviji«!

Kostanjevles

prosto vagon in večje množine v gozdu
kupi
J. Pogačnik, Ljubljana,
Dalmatinova ulica 1./1.
Posredovalci se dobro plačajo.

Za prevažanje premoga se kupi dobro
ohranjen 3 do 5-tonski

TOVORNI AUTO

Ponudbe z navedbo znamke in cene pod
»Auto« Ljubljana, poštni predal šte. 74.

AKVIZITERJA

spretnega, poštenega in zanesljivega sprejme
uprava »Jugoslavije«.